

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 72 0 П 049408 21 Рев 2
Бања Лука, 16.11.2022. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Тање Бундало, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Даворке Делић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељице В.Б. из Б.Л., коју заступа пуномоћник А.И., адвокат из Г., против туженог Г.Ј. из Б., кога заступа пуномоћник Д.Р., адвокат из Г., ради утврђивања удјела у заједнички стеченој имовини током брака, одлучујући о ревизији тужитељице против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 72 0 П 049408 20 Гж 3 од 25.6.2021. године, на сједници одржаној 16.11.2022. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се дјелимично усваја, пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 72 0 П 049408 20 Гж 3 од 25.6.2021. године се преиначава у дијелу којим је одбијен захтјев тужитељице за утврђење да је сувласник са $\frac{1}{2}$ дијела на веш - машини марке Г. WA... тако што се у овом дијелу одбија жалба туженог и потврђује пресуда Основног суда у Градишци број 72 0 П 049408 19 П 2 од 15.11.2019. године.

У преосталом дијелу ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Градишци број 72 0 П 049408 19 П 2 од 15.11.2019. године утврђено је да је тужитељица по основу стицања у браку са туженим сувласник са $\frac{1}{3}$ дијела на слиједећим некретнинама: кч.бр. 106/15 у укупној површини од 2002 м², уписана у пл. 570 одн. зк.ул. 53 к.о. Л., на којој су изграђени стамбено-пословни објект, гараже, љетниковац те шупе уз стамбени и пословни дио објекта, чије величине су поближе означене у изреци те пресуде. Утврђено је и да је тужитељица сувласник са $\frac{1}{2}$ дијела на слиједећим покретним стварима: тросједу, двосједу и фотели, све обложено мебл штофом шарено - смеђе боје, ТВ у боји марке Г., трпезаријском столу на развлачење-пуно дрво и 6 тапацираних столица са мебл штофом црвене боје, фрижидеру са замрзивачем марке З., уградбеном шпорету марке Е., комбинација плин и струја, 5 клима уређаја марке О., усисивачу марке М. плаве боје и средње величине, великом плакару и великом тоалетном столићу са огледалом високог сјаја и бијеле боје, 2 лустера са 1 куглом, класичном француском лежају обложеном мебл штофом смеђе боје, великом плакару од иверице смеђе боје, кревету на расклапање обложеном мебл штофом плаве боје, орману са два дугачка крила, мањој двокрилној комоди са једним дијелом у стаклу, све од

иверице и повезано у једну цјелину, округлој стакленој плафоњерки бијеле боје, машини за веш марке Г. WA..., даски за пеглање, класичном ТВ у боји марке Г. и 3 лустера са по 5 кугли. Тужени је обавезан да трпи диобу наведених некретнина и покретних ствари те да тужитељици изда табуларну исправу за упис њеног сувласничког дијела на тим некретнинама у јавним евиденцијама, а у противном ће ту исправу замијенити ова пресуда. Тужени је обавезан да тужитељици накнади трошкове спора у износу од 4.930,00 КМ. Вишак тужбеног захтјева је одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 72 0 П 049408 20 Гж 3 од 25.6.2021. године жалба тужитељице је одбијена и потврђена првостепена пресуда у одбијајућем дијелу, док је жалба туженог дјелимично уважена и првостепена пресуда преиначена у досуђујућем дијелу тако што је сувласнички дио тужитељице у некретнинама снижен на 1/8 дијела, а захтјев за издавање табуларне исправе одбијен, те у цијелости одбијен захтјев за утврђење сувласничког дијела тужитељице у покретним стварима, слиједом чега су и досуђени трошкови поступка снижени на износ од 2.781,25 КМ. У преосталом дијелу жалба туженог је одбијена, а тужитељица је обавезана да туженом накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 914,00 КМ.

Благовременом ревизијом тужитељица побија другостепену пресуду у дијелу којим је одбијена њена жалба и дијелу којим је уважена жалба туженог, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се оспорена пресуда у побијаном дијелу преиначи тако што ће се тужбени захтјев у цијелости усвојити.

У одговору на ревизију тужени истиче да је ревизија неоснована и предлаже да се иста одбије.

Ревизија није основана (изузев у дијелу којим је одлучено о удјелу тужитељице у стицању машине за веш марке Г.)

У овој парници тужитељица тражи пресуду којом ће се утврдити њен сувласнички дио у непокретној и покретној имовини коју су она и тужени стекли као брачни супружници.

Нижестепени судови су утврдили слиједеће: 1. брак између тужитељице и туженог, у току којег је рођено двоје дјеце, која су сада пунољетна, закључен је 20.02.1988. године, а разведен правоснажном пресудом од 10.12.2014. године; 2. тужени је у брак унио намјештен и опремљен стамбено - пословни објекат саграђен на парцели кч.бр. 106/15, коју му је уговором од 15.02.1985. године поклонио отац; 3. овај стамбено - пословни објекат је 2000. године проширен и надограђен на основу договора постигнутог између туженог, његовог оца и очеве фирме Т.-Б., о чему су они 03.4.2000. године у писменој форми закључили уговор о заједничком улагању, који је овјерен код суда; 4. овим уговором је предвиђено да у проширење и надоградњу постојећег стамбено - пословног објекта тужени и његов отац уложе по 200.000,00 КМ, а очева фирма Т.-Б. 400.000,00 КМ; 5. тим уговором је предвиђено да отац туженог за себе задржава свој удио у овој инвестицији и да након његове смрти тај удио неће ући у његову заоставштину већ ће то бити његов лични поклон сину тј. туженом, који

ће након његове смрти тим удјелом моћи да располаже; 6. уз спорни објекат се налази и 6 дворишних објеката саграђених на парцели коју је туженом 1999. године поклонила његова мајка, који служе за потребе Мотела Т.-Б., изузев шупе која служи за потребе стамбеног дијела објекта; 7. предметне некретнине су у земљишним књигама и катастру некретнина уписане као својина и посјед туженог са 1/1 дијела, па на његово име гласе урбанистичка сагласност и дозвола за проширење и доградњу постојећег стамбено-пословног објекта; 8. парничне странке су за вријеме трајања брачне заједнице обављале разне послове у фирми Т.-Б. с тим што је тужитељица, за разлику од туженог, била пријављена као радник те фирме, али није примала плату.

На темељу ових утврђења првостепени суд је закључио да тужитељици припада право сувласништва у омјеру од 1/3 дијела на непокретностима и 1/2 дијела на покретним стварима које се налазе у стамбеном дијелу објекта и које су, по мишљењу тог суда, индивидуализоване, јер је својим радом и средствима придонијела стицању спорне имовине, а уз то је обављала све кућне послове у домаћинству током трајања брака са туженим и бринула се о заједничкој дјечи. Овај суд сматра да тужени није доказао да је отац само њему поклонио своја улагања у спорну имовину, па закључује да се ради о поклону датом објема парничним странкама.

Другостепени суд није подржао закључак првостепеног суда да је отац туженог свој удио у градњи спорног објекта поклонио објема странкама те да су његовој фирми Т.-Б. враћена улагања у објекат у износу од 400.000,00 КМ. Овај суд је мишљења да је тужени у брак унио посебну имовину (стамбени објекат са земљиштем) те да његово учешће у надоградњи и проширењу објекта износи 25%, слиједом чега $\frac{1}{4}$ дијела предметних некретнина представља брачну тековину парничних странака, па је тужитељици досудио половину од тога одн. $\frac{1}{8}$ дијела. Како је тужитељица признала да се након закључења брака уселила у потпуно опремљену и намјештену кућу туженог, а у току поступка није извела доказе на околност стицања покретних ствари за вријеме трајања брака са туженим, другостепени суд је у цијелости одбио захтјев за утврђење удјела тужитељице у покретним стварима, а одбио је и захтјев за обавезивање туженог да тужитељици изда табуларну исправу, јер се овдје не ради о деривативном већ о оригинарном стицању некретнина.

У ревизији се неосновано указује да је другостепена пресуда захваћена повредама одредаба парничног поступка и утемељена на погрешној примјени материјалног права.

Основи за стицање права својине су прописани у Закону о основним својинско - правним односима („Службени лист СФРЈ“ број 6/80 и 36/90 те „Службени гласник Републике Српске“ број 38/03, даље: ЗОСПО), а то су правни посао, затим чињенице по којима се на основу самог закона стиче право својине, као и наслеђивање (члан 20. став 1.).

Породични закон („Службени гласник Републике Српске“ број 54/02 до 63/14, даље: ПЗ) је у одредби члана 270. јасно одредио појам посебне имовине која обухвата: имовину сваког од супружника у часу склапања брака, женин мираз, поклон учињен само једном брачном супружнику током брака и имовину

која је стечена по неком другом законском основу. С друге стране, заједничка имовина је она која је стечена радом током брака и приходи из те имовине. На заједничку имовину и поједине њене дијелове примјењују се одредбе стварног и облигационог права, ако ПЗ није другачије одређено.

Основни критериј за подјелу заједничке имовине је да се иста дијели на једнаке дијелове „пола - пола“ (члан 272. став 1. ПЗ). Ради се о оборивој правној претпоставци коју сваки од супружника, ако сматра да му треба припасти већи дио од законом презумиране половине имовине, може оборити у парници ако докаже да је његов допринос у стицању заједничке имовине очигледно већи од доприноса другог супружника (члан 273. ст. 1 и 2. ПЗ).

У овом случају, земљиште и објекат какав је постојао прије надоградње и проширења не представљају заједничку имовину странака јер та имовина није стечена за вријеме трајања брачне заједнице већ је исту тужени унио у брак као своју посебну имовину. То међу странкама није ни било спорно, а и из података у списима произилази да је прије закључења брака парничних странака постојао објекат у којем се, поред стамбеног дијела, налазила гостиона и пансион. У току брака тај објекат је дограђен и проширен, а у проширеном и дограђеном дијелу објекта пословну дјелатност обавља Мотел Т.-Б. чији је оснивач одн. власник отац туженог.

Из урбанистичке сагласности и друге документације везане за доградњу предметног објекта, фотографија објекта као и налаза и мишљења вјештака грађевинске и геодетске струке произилази да се овдје не ради о два објекта (један стамбени и један пословни) већ о једном стамбено - пословном објекту који је у току 2000. године дограђен и проширен. И прије доградње је постојао стамбено - пословни објекат који су чинили приземље и спрат, а 2000. године су дограђене двије етажне (још један спрат и поткровље). Сада се дио приземља и првог спрата користи као стамбени простор, који је ходницима повезан са мотелом, док се у осталом дијелу објекта налази мотел у склопу фирме Т.-Б. Стамбени и пословни дио објекта улазе један у други, међусобно се преклапају, налазе се један изнад другог, па представљају једну грађевинску цјелину и физички се не могу одвојити један од другог без знатне штете. На парцели кч.бр. 106/15 уписана у пл. 570 и зк.ул. 53 к.о. Л. се налази и 6 помоћних објеката и сви они представљају јединство јер су дворишна зграда, шупе, остава, љетниковац и гараже припаци стамбено-пословног објекта. Дакле, спорна стамбено - пословна зграда и њени припаци, који су саграђени на истој грађевинској парцели, представљају једну непокретност. Стога су нижестепени судови правилно утврдили сувласнички дио тужитељице у односу на цијели објекат и његове припатке, поготово ако се узме у обзир да је и грађевинска парцела на којој су исти саграђени недјелјива цјелина.

Из утврђеног чињеничног стања произилази да је фирма Т.-Б. уложила 400.000,00 КМ у доградњу и опремање објекта у коме се налази мотел, а отац туженог, као власник те фирме, 200.000,00 КМ. Ти послови су окончани у јесен 2000. године, а тужитељица је дизала кредите углавном у периоду од 2002. - 2009. године (претежно се радило о мањим потрошачким кредитима), па иста није доказала да је спорни објекат грађен и средствима које је она добила по

основу кредита, при чему треба имати у виду да је иста признала да је и фирма Т.-Б. учествовала у враћању тих кредита.

Отац туженог је приликом свједочења изјавио да су он и његова фирма у надоградњу хотела уложили 800.000,00 КМ, а да је у уговору само фиктивно наведено да и тужени улаже 200.000,00 КМ. Такође је изјавио да странке нису имале новца за надоградњу спорног објекта, да њему и фирми Т.-Б. нису враћена улагања у тај објекат одн. да им је враћен незнатан износ, да он никоме ништа за живота није поклатио те да није учествовао у диоби добити хотела, а ове наводе је потврдио и директор предузећа Т.-Б. (он је, иначе, брат туженог). Сви ови наводи су сагласни са проведеним материјалним доказима, а првенствено са садржајем уговора о заједничком улагању. С друге стране, изјава тужитељице да је отац туженог њој и туженом поклатио 200.000,00 КМ нема упориште у проведеним доказима, исто као ни њен навод да су она и тужени фирми Т.-Б. вратили сва уложена средства. Тужитељица није могла да се изјасни на који начин су она и тужени та средства вратили наведеној фирми, да би касније изјавила да су по том основу дата два путничка возила, које тврдње ничим није доказала, па овакве паушалне тврдње другостепени суд с правом није прихватио. Надаље, тврдња тужитељице да је отац туженог, који је заједно са својом фирмом имао претежан допринос у доградњи постојећег стамбено - пословног објекта, свој удио у томе поклатио објема странкама, је у сукобу не само са садржајем уговора о заједничком улагању него и са осталим проведеним доказима.

Стога је правилан закључак другостепеног суда да тужитељица није доказала да су она и тужени вратили предузећу Т.-Б. његова улагања у спорни објекат и да им је отац туженог, као власник тог предузећа, поклатио тај објекат одн. хотел. Другостепени суд је правилно тумачио одредбе уговора о заједничком улагању, закљученог између туженог, његовог оца и очеве фирме, који уговор је одлучујући доказ у овом спору. У том уговору је јасно наведено да ће отац туженог за свога живота задржати свој удио у инвестицији одн. надоградњи предметног стамбено - пословног објекта, а да ће тек након његове смрти тај удио прећи на туженог као лични очев поклон сину (дакле, не ради се о поклону датом објема странкама). У уговору је такође наведено да ће се, након што се предузећу Т.-Б. врате његова улагања у објекат, о томе сачинити посебан споразум. Неспорно је да тај споразум није закључен па нису основане тврдње ревизије да су овој фирми враћена њена улагања у објекат као и тврдње да је уговор о заједничком улагању фиктиван. Потребно је указати да је тужитељица управо на том уговору темељила свој тужбени захтјев и да је по први пут у жалби изнијела тврдњу да се ради о фиктивном уговору. У смислу члана 207. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске” број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), у жалби се не могу износити нове чињенице па другостепени суд оправдано није узео у обзир наведене тврдње тужитељице, поготово што из изјава странака и свједока те осталих проведених доказа не произилази тачност тих тврдњи.

Није основана тврдња ревиденткиње да је другостепени суд погрешно оцијенио исказ свједока М.Ј., оца туженог. Исти је, како је напријед речено, изјавио да парничне странке у току трајања брака нису стекле ништа осим гардеробе коју носе на себи и нешто пара у џепу, јер су све што зараде и

потрошиле, да је надоградња и проширење спорног објекта извршена искључиво његовим средствима, да њему и фирми Т.-Б. готово ништа није враћено, те да је договор гласио онако како пише у уговору о заједничком улагању. Тачно је да је овај свједок навео и да је хотел градио за туженог, али из садржаја наведеног уговора се несумњиво може закључити да се ради о личном поклону сину, који ће се реализовати тек након очеве смрти. Другостепени суд је у складу са одредбом члана 8. ЗПП исказ наведеног свједока цијенио заједно са осталим доказима, а првенствено уговором о заједничком улагању. Није било законског разлога да овај суд отвара расправу у смислу члана 217. ЗПП јер он није друкчије од првостепеног суда цијенио непосредно изведене доказе (исказе свједока и парничних странака) већ је из тих доказа, имајући у виду и налазе и мишљења вјештака те приложене исправе, извео друкчије правне закључке. Тај суд је могао да у нејавној сједници друкчије од првостепеног суда цијени уговор о заједничком улагању и друге исправе, па су неосновани приговори ревизије да је другостепена пресуда захваћена повредама одредаба парничног поступка.

Тврдња ревизије да Хотел Т.-Б. у цијелости представља брачну тековину парничних странака је у сукобу са резултатима доказног поступка. Тужитељица у овом спору фактички тражи да јој припадне дио имовине Хотела Т.-Б., који послује у оквиру истоименог предузећа, иако стање списа упућује да угоститељски дио објекта припада фирми Т.-Б. те да ни тужитељица ни тужени немају никакав удио у тој фирми, чији је власник одн. оснивач отац туженог.

У начелу, чланови породице односно шире породичне заједнице се могу споразумјети да заједничким радом стичу одређене ствари (члан 10. Закона о облигационим односима - „Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04). Ако између њих не постоји изричит споразум за кога граде грађевински објекат, претпоставља се да је њихова воља била да граде одн. стичу за све, па се обим сувласничког дијела утврђује сразмјерно доприносу сваког од њих (члан 20. ЗОСПО).

Проведени докази упућују да се постојећи стамбено - пословни објекат надоградио и проширио с намјером да се прошире капацитети угоститељског објекта смјештеног у предметној згради (раније пансион, а сада Хотел Т.-Б.). Сагласност за употребу дограђеног дијела објекта је издата фирми Т.-Б. па је несумњиво да је доградња и проширење постојећег објекта вршено за потребе те фирме, ради чега се не може прихватити закључак другостепеног суда да се из уговора о заједничком улагању не види за кога се врши доградња јер су се у конкретном случају тужени и његов отац споразумјели да заједно за потребе проширења капацитета угоститељског објекта надограде и прошире постојећу стамбено - пословну зграду. Међутим, овај погрешан закључак није био од утицаја на правилност другостепене одлуке.

Другостепени суд је нашао да је спорна некретнина заједнички стечена радом тужитељице и туженог као брачних супружника те отац туженог и његове фирме па је сувласнички удио парничних странака у односу на сувласничке удјеле отаца туженог и његове фирме утврдио према критеријумима који вриједу за стицање сувласништва тј. на основу фактичког доприноса сваког од њих у стицању заједничке имовине, да би затим овако утврђени сувласнички дио

подијелио између парничних странака према критеријумима који вриједе за диобу заједничке брачне тековине (чл. 272. и 273. ПЗ).

Сходно наведеном, захтјев тужитељице за утврђење сувласничког дијела по основу заједнички стечене имовине током брака је усвојен само унутар сувласничког дијела туженог као брачног супружника исте. Обзиром да, по схватању другостепеног суда, туженом припада 1/4 сувласничког дијела на спорним некретнинама (преосталих $\frac{3}{4}$ дијела припада оцу туженог и фирми Т.-Б.), тужитељици је, сходно одредби члана 272. ст. 1. ПЗ, призната половина од тога одн. 1/8 дијела. Доносећи овакву одлуку другостепени суд је занемарио неспорну чињеницу да је тужени унио у брак као своју посебну имовину земљиште са објектом у стању какво је било прије надоградње и проширења, што по мишљењу грађевинског вјештака представља око 10% вриједности целокупне некретнине. На тај начин тужитељици је признат већи дио у спорној имовини него што би јој по закону припадало, али не постоји могућност да овај суд у том правцу преиначи побијану пресуду, обзиром на правило о забрани „реформације ин пејус“, које је садржано у члану 230. ЗПП у вези са чланом 253. истог закона. Наиме, само је тужитељица изјавила ревизију против другостепене пресуде, па овај суд не може ту пресуду преиначити на њену штету.

Правни посао - уговор је инструмент за ауто - регулацију грађанско - правних односа између правних субјеката у границама њихове аутономије воље. То значи да уговор о стицању права својине представља основ на темељу кога се уписом у јавну књигу или на други одговарајући начин одређен законом стиче право својине (члан 33. ЗОСПО). С обзиром да се грађењем стиче својина на оригинаран начин, споразум између учесника изградње представља непосредан основ и начин стицања права својине, па и без уписа у земљишну књигу (упис у земљишну књигу има значај публицитета). На темељу таквог уговора стиче се непосредно право својине одн. сусвојине на изграђеном објекту.

Стога је другостепени суд правилно примијенио материјално право када је одбио дио тужбеног захтјева управљен на издавање табуларне исправе јер се овакав захтјев може заснивати само на обавези из правног посла да се пренесе право својине, дакле код дериватног стицања (члан 33. ЗОСПО). Наиме, право својине (сусвојине) по основу заједничког рада у браку, у смислу одредби чл. 270, 272. и 273. ПЗ, стиче се ванкњижно, на оригинаран начин.

Правилан је закључак другостепеног суда да инвентар и опрема Мотела Т.-Б., који послује у оквиру истоимене фирме, чији је власник отац туженог, није брачна тековина парничних странака. И тужитељица је изјавила да се по закључењу брака са туженим уселила у потпуно опремљену кућу, у чијем склопу се налазио и пансион, те да је фирма њеног свекра опремила објекат у којем се налази мотел и плаћала све рачуне. Она није провела доказе на околност стицања покретних ствари у току трајања брака са туженим нити се приликом саслушања у својству парничне странке о томе изјашњавала. Стога је другостепени суд правилно закључио да тужитељица није доказала основаност дијела тужбеног захтјева који се односи на стицање покретних ствари. Међутим, овај суд је занемарио чињеницу да је тужени признао да је у току брака купљена машина за веш па није било основа да се и у погледу те ствари тужбени захтјев

одбије јер у смислу члана 125. став 1. ЗПП не треба доказивати чињенице које је странка у току парнице признала пред судом.

Не може се прихватити тврдња ревизије да, обзиром да је тужитељици признато сувласништво на Мотелу од 1/8 дијела, у истом омјеру јој се мора признати и сувласништво на покретним стварима које се налазе у Мотелу. Наиме, тужитељици није утврђен сувласнички дио у Мотелу који је саставни дио фирме Т.-Б., већ у стамбено - пословном објекту у којем та фирма обавља своју дјелатност.

Имајући у виду све што је напријед наведено, овај суд је одлучио као у изреци (чл. 248. и 250. ст. 1. ЗПП).

По оцјени овог суда, тужитељица је успјела са сразмјерно незнатним дијелом ревизије па није било основа да се другостепена пресуда преиначава у дијелу одлуке о трошковима поступка (члан 397. став 2. у вези са чланом 386. став 3. ЗПП).

Предсједник вијећа
Тања Бундало

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић